

24. aprill 2025

Lahend nr 16497/20 - õigus eraelu austamisele

Sytnyk vs. Ukraina

Artiklid 6, 8 ja 18

Asjaolud

Pärast korruptsioonisüüdistuste uurimist algatati kaebaja, tollase Ukraina Riikliku Korruptsioonivastase Büroo (NABU) direktori vastu haldusõigusrikkumise menetlus, kuna ta oli vastu võtnud kingitusi. Esimeses kohtuastmes tunnistati ta süüdi ning talle määrati maksimaalne karistus: rahatrahv 3400 Ukraina grivnat (UAH) (umbes 120 eurot) ja kingituse (puhkuse majutus) konfiskeerimine (väärtuseks hinnati 25 000 UAH ehk umbes 840 eurot). See otsus jõustus apellatsioonikohtu poolt. Varsti pärast seda avaldati kaebaja perekonnanimi, eesnimi, isanimi, töökoht ja ametikoht koos lühikirjeldusega õigusrikkumise koosseisust ja määratud karistusest avalikult ligipääsetavas korruptsiooni- ja korruptsiooniga seotud õigusrikkumisi toime pannud isikute ühtses riiklikus registris ("Korruptantide Register"). Pärast oma ametiaja lõppemist määrati kaebaja Ukraina Korruptsioonivastase Ennetamise Ameti asejuhi ametikohale ja hiljem Kaitsehankebüroo peadirektori asetäitjaks.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklile 6 lõikele 1 ja väitis, et tema suhtes läbi viidud haldusõigusrikkumise menetlus oli ebaõiglane ja et esimese astme kohus ei olnud erapooletu. Kaebaja väitis, et teda oli ebaõiglaselt tembeldatud „korruptiivseks“, rikkudes tema õigust eraelu puutumatusle, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 8. Kaebaja väitis, et tema suhtes algatatud haldusõigusrikkumise menetluse ja sellele järgnenud tema nime kandmisega "Korruptantide Registrisse" püüti saavutada kõrvaline eesmärk, millega rikuti konventsiooni artiklit 18 koosmõjus artiklitega 6 ja 8.

EIK seisukohad

Artikkel 6 lõige 1

(1) Kohaldatavus – EIK leidis, et vaidlusalune menetlus oli konventsiooni artikli 6 tähenduses kriminaalõiguslik. Eelkõige, kuigi rikkumist, milles kaebaja süüdi mõisteti, ei liigitatud siseriikliku õiguse järgi kriminaalkuriteoks, puudutasid kohaldatud sätted väga erinevaid kutsegrupe ja olid suunatud korruptsiooniga seotud rikkumiste karistamisele, mis olid liiga tühised, et kaasa tuua kriminaalvastutust. Lisaks oli kaebajale määratud rahatrahv koos „kingituse konfiskeerimise“ meetmega nii hoiatav kui ka karistuslik.

Järeldus: artikkel 6 on kohaldatav selle kriminaalõigusliku haru alusel.

(2) Sisulised küsimused

(a) Väidetav ebaõiglane kohtumenetlus – kaebaja mõisteti süüdi peamiselt võtmetunnistaja N ütluste põhjal, mis olid ebatäpsed, vastuolulised ja teatud määral vastuolus teise tunnistaja ütlustega. See tekitas tõsiseid kahtlusi N usaldusväärsuses ja tema ütluste tõendusväärtuses. Esimese astme kohus ega apellatsioonikohus ei arvestanud kaitse vastavaid vastuväiteid. Lisaks tõi kaebaja esile asjaolusid, mis viitasid võimalikule surve avaldamisele N-le, mis võinuks tema ütluste usaldusväärsust kahtluse alla seada. Eelkõige väitis kaebaja, et N võis olla vastuvõtlik süüdistusasutuste survele, arvestades tema

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

hiljutist taotlust eemaldada varasem süüdimõistmine ametlikest registritest. Ka seda väidet kumbki kohus ei käsitlenud.

Lisaks esimese astme kohus ei hinnanud kaitse tunnistajate ütlusi ka oletatava kingituse (puhkusekulude) väärtuse määramisel, mis oli samuti oluline menetluse tulemuse seisukohalt, arvestades, et kohaldatavad õigusnormid lubasid teatud tingimustel väikese väärtusega kingitusi vastu võtta.

Seega jaotasid riigisisese ametiasutused tõendamiskoormust meelevaldselt ja jätsid käsitlemata kaebaja otsustavad argumendid, jättes ta ilma praktilisest võimalusest esitatud süüdistusi tõhusalt vaidlustada.

(b) Väidetav esimese astme kohtu erapooletuse puudumine – EIK leidis, et kaebajal olid põhjendatud kartused esimese astme kohtu kohtuniku objektiivse erapooletuse puudumise suhtes, kuna too võis olla sõltuvuses süüdistusasutustest kui vastaspoolelt. Eriti, kuna sama kohtunik oli seotud tunnistajana paralleelses kriminaaluurimises, mis käsitles väidet, et endine prokurör oli võtnud altkäemaksu, mida kavatseti väidetavalt kohtunikuga jagada. Viidates realistlikule võimalusele, et süüdistusasutused võisid igal hetkel muuta kohtuniku protsessuaalset staatust tunnistajast kahtlusluseks, võisid neid pidada omavat mõjuvõimu kohtuniku üle kaebaja juhtumis. Neid kartusi aga kunagi ei käsitletud. Taotlust kohtuniku taandamiseks arutas ja lükkas põhjendusteta tagasi kohtunik ise, kes tegutses üksi istungil. Apellatsioonikohus jättis kaebaja vastava väite täielikult tähelepanuta, mainimata seda isegi oma otsuses. Seega ei kõrvaldatud puudust ka appellatsioonimenetluses.

Seetõttu järeldas EIK, et kaebajal ei olnud olnud õiglast kohtumenetlust ja tuvastas artikkel 6 lõike 1 rikkumise.

Artikkel 8

(1) Kohaldatavus – Kuna kaebaja väidetav tegu ei olnud tõendatud õiglaselt kohtumenetluses, ei olnud põhjus Gillbergi välistuspõhimõtte kohaldamiseks, nagu väitis kostjariik. Seetõttu oli küsimus, kas kaebaja õigusele eraelu puutumatusel on tekkinud piisavalt tõsine kahjustus.

EIK leidis, et vaidlustatud meede oli kahjustanud nii kaebaja professionaalset kui ka sotsiaalset mainet, sõltumata hilisemaist arengutest tema karjääris. EIK leidis, et artikkel 8 on kohaldatav käesolevas asjas.

(2) Sisulised küsimused – sekkumine kaebaja õigusesse eraelu puutumatusel oli „kooskõlas seadusega“ ja seda võis pidada, nagu väitis kostjariik, seaduslikuks, mille eesmärk oli korrupsiooni ennetamine avalikus sektoris.

Kuna otsustusprotsess, mis viis kaebaja süüdimõistmiseni, oli tõsiselt puudulik, leidis EIK, et siseriiklikud ametiasutused ei esitanud vaidlustatud sekkumise põhjendamiseks „asjakohaseid ja piisavaid“ põhjusi. Lisaks leidis EIK, et sekkumine ei olnud proportsionaalne.

EIK tuvastas artikkel 8 rikkumise.

Artikkel 18 koosmõjus artiklitega 6 ja 8

EIK leidis, et asjaolud, kui neid kogumina arvestada, viitavad sellele, et peale ametliku eesmärgi, mis oli korrupsioonikahtluse uurimine, võisid süüdistusasutused tegelikult soovida suunata tähelepanu kaebajale isiklikult ja teda diskrediteerida. Tundub, et just see varjatud eesmärk oli olnud see, mis tegelikult liikumapanevalt tegutses. Selle seoses võttis EIK arvesse järgmist: siseministri vaenulik suhtumine kaebajasse enne vaidlusaluseid sündmusi ja sellele järgnenud uurimine, mida viis läbi riiklik

politsei sama ministri autoriteedi all. Kokkuvõttes leidis EIK, et oli piisavalt tõendatud, et ametivõimude peamine tähelepanu ei olnud suunatud korrupsiooni ennetamisele avalikus teenistuses, vaid pigem isiklikule rünnakule kaebaja moraali ja professionaalse terviklikkuse vastu.

EIK tuvastas artikkel 18 koosmõjus artiklitega 6 ja 8 rikkumise.

Artikkel 41

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on piisavaks mittevaralise kahju hüvitiseks kaebajale. Kaebaja varalise kahju nõuet ei esitanud.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

24. aprill 2025

Lahend taotluse nr 46949/21, 24989/22 ja 39759/22 kohta - riigi positiivsed kohustused

L. jt vs. Prantsusmaa

Artiklid 3, 8 ja 14

Asjaolud

Kolm alaealist, vanuses 13, 14 ja 16 aastat, kes olid tegude toimepanemise ajal eriti haavatavad, väidavad, et nad on kogenud täiskasvanud meestelt nõusolekuta seksuaalakte ja esitasid nende vastu vägistamise kaebused. Uurimised ja menetlused lõppesid kas otsusega, millega süüdistatavad vabastati (kaebus nr 24989/22), või otsusega mitte saata asja kohtule arutamiseks (kaebused nr 46949/21 ja 39759/22).

EIK-sse pöördudes leiavad kaebajad, et Prantsusmaa siseriiklik õigus ja praktika ei taga tõhusat kaitset vägistamise eest ning et nende alaealise seisundit ja haavatavust teo toimumise hetkel ei ole piisavalt arvestatud. Esimene ja kolmas kaebaja (kaebused nr 46949/21 ja 39759/22) väidavad ka, et ametivõimud ei ole täitnud oma kohustust uurida ja karistada tegusid toime pannud inimesi kuriteguside eest. Esimene kaebaja väidab ka, et ta on kogenud ka sekundaarset viktimizeerimist ja diskrimineerivat kohtlemist kriminaalmenetluse käigus. Nad tuginevad konventsiooni artiklitele 3 ja 8 ning esimese kaebaja ka artiklile 14 koos artiklite 3 ja 8-ga.

EIK seisukohad

EIK leidis, et kõigis kolmes kaebuses ei olnud uurimisasutused ja siseriiklikud kohtud suutnud piisavalt kaitsta kaebajaid, kes olid kurtnud vägistamise üle ja kes olid tegude toimepanemise ajal olnud vaid 13, 14 ja 16-aastased.

Kahe kaebuse puhul märkis EIK, et kriminaalmenetlust ei viidud läbi kiiresti ega nõuetekohase hooldsusega. Kõigi kolme kaebuse puhul leidis EIK, et siseriiklikud kohtud ei olnud nõuetekohaselt hinnanud kõigi sündmustega seotud asjaolude mõju, samuti ei olnud nad piisavalt arvesse võtnud, kui nad hindasid, kas kaebajad olid võimelised aru saama ja nõusolekut seksuaalaktiks andma.

EIK kordas, et nõusolek peab kajastama vaba tahet astuda seksuaalsuhetesse konkreetsel hetkel ja konkreetses asjaoludes. EIK märkis, et arvestades sündmuste ajal kehtinud õigusraamistikku ja seda, kuidas seda kohaldati, ei olnud kostjariik täitnud oma kohustust kohaldada praktikas kriminaalõigussüsteemi, mis võimaldaks karistada seksuaalsuhete eest, mille puhul puudub nõusolek, arvestades EIK praktika ja rahvusvaheliste standardite nõudeid.

EIK jõudis järeldusele, et kostjariik ei olnud täitnud oma positiivseid kohustusi kõigi kolme kaebaja suhtes ja seega oli kõigi kolme kaebuse puhul rikutud konventsiooni artikleid 3 ja 8. Samuti leidis EIK taotluse (nr 46949/21) puhul, et on rikutud ka artiklit 14 koos artiklitega 3 ja 8.

Artikkel 41

EIK leidis, et taotluse nr 46949/21 esitanud kaebajale tuleb Prantsusmaal maksta mittevaralise kahju hüvitiseks 25 000 eurot ning teiste kaebuste puhul 15 000 eurot.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)